

ברור, אם כן, שיש חשיבות לא רק לכמות הלימוד אלא גם ליחס אליו. אינו דומה אנשים שלומדים רק שעה ביום, אך עבורם שעה זו היא מרכז היום והם מצפים לה כל הזמן, לאנשים שלומדים שעות רבות ביום, אך הלימוד אינו משמעותי וקיומי דיו עבורם.

ישנה גם משמעות רבה לכך שלא יעבור פרק זמן בו אדם לא ילמד תורה. הרמב"ם כותב שאפילו בעל משפחה חייב לקבוע לו זמן ללימוד תורה ביום ובלילה, שנא' "והגית בו יומם ולילה" (הל' ת"ת א', ח). לכאורה ניתן לחשוב שלימוד שעותיים רצופות ביום עדיף על לימוד שעה ביום ושעה בלילה: הדברים נלמדים בצורה מרוכזת, הקליטה טובה יותר וכד'. אך מהרמב"ם משמע שיש עניין ללמוד גם ביום וגם בלילה, וזאת מכיון שכמו שלא שייך לומר שאדם יאכל ארוחה גדולה ביום ולא יאכל כלום עד למחרת, כך לגבי לימוד תורה. אסור שיעבור פרק זמן שבו אדם מנותק מהלימוד.

"מרגלא בפומיהו דרבנן דיבנה – אני בריה וחברי בריה, אני מלאכתי בעיר והוא מלאכתי בשדה, אני משכים למלאכתי והוא משכים למלאכתי כשם שהוא אינו מתגדר במלאכתי כך אני איני מתגדר במלאכתי ושמה תאמר – אני מרבה והוא ממעיט? שנינו – אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין ליבו לשמים". (ברכות יז).

לעילוי נשמות אילן רמון ז"ל, שקידש שם שמים ברבים ושאר צוות הקולומביה.

הרב אהרן ליכטנשטיין שליט"א

"לחם פנים לפני תמיד"

שיחה לפרשת תרומה

במשנה במנחות צט: נחלקו תנאים כיצד מקיימים את מצות "לחם פנים לפני תמיד". לפי ת"ק אסור שיעבור רגע שלא יהיה לחם על השלחן, ולכן עד שלא מגביהים את הלחם הישן לקחתו כבר שמים את הלחם החדש. ר' יוסי ("אפילו אלו נוטלין ואלו מניחין") חולק וסובר שניתן לקיים את הפס' גם בלי זה. הגמ' מביאה ברייתא המבארת שלר' יוסי אפשר אפילו לקחת את הלחם הישן בבוקר ולשים את החדש בערב, ואת הפס' מקיימים ע"ז שהשלחן לא ילין בלא לחם. הגמ' ממשיכה ואומרת:

"א"ר אמי מדבריו של ר' יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, קיים מצוות 'לא ימוש ספר התורה הזה מפיק'. אמר ר' יוחנן משום רשב"י אפילו לא קרא אדם אלא ק"ש שחרית וערבית קיים לא ימוש. ודבר זה אסור לאומרו בפני עמי הארץ. ורביא אמר מצוה לאומרו בפני עמי הארץ".

בגמ' לא מבואר יסוד המח' בעניין האמירה לעמי הארץ.

המשנה במנחות ק'. אומרת:

"נאמר בעולת בהמה 'אשה ריח ניחוח', ובעולת עוף 'אשה ריח ניחוח', ובמנחה 'אשה ריח ניחוח', לומר לך: אחד המרבה ואחד הממעיט ובלבד שיכוין לבו לשמים".

והגמ' בברכות יז. מיישמת זאת גם לגבי לימוד תורה. מובן שאין כוונת המשנה להסתפק במועט, כוונתה לומר שלא מודדים אדם לפי הכמות שהוא מביא כשלעצמה, אלא לפי הכמות שמביא ביחס ליכולתו. מי שהוא עני או שיש לו אילוצים שונים, היחס אליו הוא בהתאם. שני אנשים יכולים להביא קרבן זהה או ללמוד תורה בכמות זהה, ואעפ"כ היחס אליהם יהיה שונה כיוון שלאחד יש יכולת לעשות הרבה יותר ולשני לא. לפיכך אסור לאדם להסתפק במה שאחרים עושים אם לו יש פוטנציאל לתת יותר ולהשקיע יותר.

לאור זה יש להבין גם את מח' ר' יוחנן ורביא. ר' יוחנן סבר שאין לומר לעמי הארץ שניתן לקיים "לא ימוש" ע"י ק"ש, כיוון שזה יביא אותם להסתפק במועט כזה, ולחשוב שבכך יצאו ידי חובתם ואין ענין שילמדו עוד. רביא לעומתו סבור שלפעמים יש שילמנו רבה באמירת הדברים לע"ה. יש אנשים שאינם יכולים להספיק ללמוד יותר, ועלולים להתייאש אם לא יאמרו להם שיש ערך לקיום כה מועט. חשוב להדגיש את הרעיון שהקב"ה מודד כל אחד לפי יכולתו דווקא לאלו שקשה להם, ואין לאדם להתייאש ולומר שהואיל ותלמיד חכם עצום הוא כבר לא יהיה, אין שום ענין שילמד מעט.

* השיחה נאמרה בסעודה שלישית של שבת קודש פרשת תרומה התשנ"ח, וסוכנה ע"י מתן גלידאי.

כל הזכויות שמורות לישיבת הר עציון, תשס"ג

בית המדרש הוירטואלי שליד ישיבת הר עציון
האתר בעברית: http://www.vbm-torah.org/hebrew
האתר באנגלית: http://www.vbm-torah.org
משרד בית המדרש הוירטואלי: 02-9931456 שלוחה 5
דואל: YHE@etzion.org.il
